

LENDVAI ISTVÁN:

KATOLICIZMUS
ÉS
ZSIDÓKÉRDÉS

Nyomatott Mezőberényben Baltha Dános könyvnyomdájában.

TARTALOM:

	Oldal
Bevezetés	3
Antiszemizmus és zsidógyűlölet	4
Aquinoi Szent Tamás és a zsidóság.....	6
Néhány szó a szeretetről és gyűlöletről	7
Katolicizmus és fajiság.....	10
Krisztus a zsidóké?	13
Az egyháztörténet és a zsidóság	15
Intő példa némely katolikusoknak.....	18

Azóta, hogy Németországban a nemzeti szocializmus jutott uralomra, igen különös jelenségeket észlelhetünk a magyar közéletben. Egyfelől lelkes Hitler-rajongókat látunk, akik a magyarországi zsidókérdés kétségtelenül egyre tűrhetetlenebb rendezetlenségét látva, érthető antiszemitizmusukat egészen érthetetlenül egybezagyválják a mai német „újpogányság“ olyan tételeivel és törekvéseivel is, amelyek sem a kereszténység (és abban elsősorban a katolicizmus) szellemével, sem a magyarság állami és nemzeti létének érdekeivel össze nem egyeztethetők. Másfelől viszont látjuk a magyarországi zsidóságot, amint az ő szempontjából érthető haragjában, gyűlöletében és félelmében arról is igyekszik „levenni a keresztvizet“, ami a hitlerizmusban a német nemzetre nézve üdvös, és a hitlerizmus ellen való hadakozásban nem egyszer valósággal a katolikus vallás és Egyház bátor védelmezőjének, az együttüldözöttségben szinte természetes szövetségesének igyekszik feltüntetni magát. Ez az utóbbi törekvés meglehetősen ellentétben van a zsidóliberális korszak ugyancsak erősen és nekünk kortársaknak feledhetetlenül antikatólikus viselkedésével. De hasonlóképpen ellentétben van azzal a közömbösséggel is, amelyet ugyanez a magyarországi zsidóliberális sajtó a szovjetországi, a mexikói és a spanyolországi katolikusüldözés iránt mindaddig tanúsított, amíg Németországban baj nem történt a zsidókkal. Nem csoda, ha tájékozatlan, vagy kevés elmével gondolkozó katolikus magyarok — és *csakis* ilyenek dőlhetnek be a zsidó taktikának, mert csakis ilyenek kerülhetnek zsidóliberális újságok porázára — hamar megfeledkeznek arról, hogy magának e sajtónak *ma sem fájna a feje az Egyház miatt, ha Hitler Adolfék még olyan spanyol vörös módra bannának is Németországban katolikus templomokkal, papokkal, apácákkal és hívőkkel, de nem hozták volna meg és nem hajtanák szigorúan végre az árja-törvényt*, nem oldották volna meg olyan radikálisan a maguk zsidókérdését.

Miután pedig az egyébként kitűnő és hősies müncheni bíboros, Faulhaber nem mindig a legszerencsésebben próbálta kifejteni a zsidóság és a kereszténység vallástörténeti és egyéb összefüggéseit, egyrészt sikerült még olyanokat is az Egyház ellen vadítani, olyanok előtt is a zsidóság cinkosának színébe

keverni a katolicizmust, akiken talán egyébként nem fogott volna az efféle rosenbergi igyekezet, — másrészt pedig akadnak jámbor tájékozatlanok vagy ravasz önérdelkeitek, akik *egyre sűrűbbért pengetnek olyan húrokat, mintha az antiszemitizmus, tehát a zsidókérdés komoly megoldására való törekvés nem férne meg a katolicizmus szellemével, sőt azzal egyenesen ellenkeznek.* Az utóbbi vonatkozásban mindenesetre feltűnő, hogy a zsidókérdést egyre kevésbé tartják napirenden még olyan katolikus jellegű újságok is, amelyek megalapításához pedig a magyar katolicizmus egyes kiválóságai a zsidóveszedelemre való erőteljes rámutatással szították fel az országos hangulatot és teremtették elő a keresztény társadalomtól a szükséges pénzüsszegeket. Hasonlóképpen egyre feltűnőbben halaványodik el a zsidókérdés még annak a politikai pártnak a szervezkedésében és működésében is, amely egyébként szívesen tekinti magát az egykori katolikus néppárt legtermészetesebb utódjának, az a párt pedig tudvalegőleg már négy évtizeddel ezelőtt felismerte a magyarországi zsidókérdés nemzeti és népi veszedelmeit és azok ellen szóban és írásban igen erélyesen küzdött is.

Úgy látom, hogy a mai magyar közélet sajnálatosan nagy világnézeti zürzavarában és elernyedésében nem árt, sőt meglehetősen szükséges is tisztázni némely fogalmakat és tényeket, még pedig — megvallom — *éppen a katolicizmus szellemében cs a magyar katolicizmus Icsajátabb érdekében.* Ha erre nézve valaki netán kétségbevonná e sorok írójának illetékes voltát, akkor egyszerűen rámutatok csaknem két évtizedes közírói működésekre, amelyben legszebb babéromnak mindig is a lángelméjű és szentéletű *Prohászka* Ottokár mindenesetre érdemeimen felül gyakran megnyilatkozott elismerését, ismételt bátortásait tekintettem és tekintem ma is, mikor éppen az ő nyíltan vallott hungarizmusának jegyében gondolataimat papírra vetem.

Antiszemitizmus és zsidógyűlölet

Ha a zsidóság a maga faji harcaiban állandóan azonosítja az antiszemitizmust a zsidógyűlölettel s a gyűlölet sátáni indulatának emlegetésével igyekszik a szeretet vallásának híveit visszariasztani a zsidó túltengés ellen való önvédelmi harctól, — ez tőle egészen természetes, ez mindenképp vág az ő nem éppen válogatós harcmódorához. De annál kevésbé természetes aztán az, hogy komoly katolikusok meg is ragadjanak ezen a szellemi lépesszón.

A *Magyarság* 1936. október 18-iki számában — egy harcos zsidó Íróval vitázván — kifejtettem, hogy nekem soha eszem ágába sem jutott, nem is jut gyűlölni a zsidót. Nincs is rá módomból, nincs is szükségem. Nekem nem kell gyűlölnöm semmit abból, amit testi-lelki szervezetemre nézve károsnak, veszedelmesnek tudok. De amíg testileg lelkileg egészséges vagyok, ösztönösen is kerülöm, idegenkedem tőle, be nem fogadom. Ha pedig valahogyan mégis belémférkőzött, akkor igyekszem megszabadulni tőle, igyekszem leküzdeni magamban, kiküszöbölni magamból. Értelmezem ezt nemcsak magamra, hanem a nem-zsidó társadalmakra is.

A gyűlölet lélektanát eddig a legpontosabban *Nietzsche* bontogatta szét és annak gyökerét nagyon helyesen a magyar szóval aligha fordítható „ressentiment“-ban, az alsóbbrendűnek a felsőbbrendű ellen érzett és rendszerint tehetetlenné, cselekvésben ki nem élethetővé kényszerült irigységében jelölte meg. így tehát *gyűlölni esalt alulról fölfelé lehel, felülről lefelé tehát nem*, — a lázadó Lucifer gyűlölheti és gyűlöli is Istent, az ő verhetetlen vetélytársát. de Isten nem gyűlöli őt, csak mindenkor diadalmasan elhárítja. Nincs módomban gyűlöletet érezni aziránt a zsidóság iránt, amelynek *semmiféle felsőbbrendűségei a krisztusi tanokkal, a nyugati keresztény-nemzeti társadalomnak teljesértékű szellemi és erkölcsi megnyilatkozásaival szemben soha nem tapasztaltam.*

Ilyenkor ugyan sietnek felhozni a zsidóság gazdasági hatalmát, mint amelyet a gyűlölködő antiszemiták irigyelnek. Ezzel azonban a zsidóvédők csak a maguk fejére gyűjtenek parazsat, mert ezzel ők maguk is elismerik, hogy a zsidóság túlságosan is érvényesül gazdaságilag s így kényelmileg, az olyan gazdanepek rovására, amelyek nem tartanak egészséges rendet a portájukon. De mint erkölcsi és lélektani érvvel megbuknak vele a magamfajtájú emberek előtt, mert én például soha a zsidóság mégolyán jelentős anyagi sikerét, mégolyán jelentős esetleges fényes anyagi helyzetét irigyelni nem tudtam, nem lévén sem világnézetiileg, sem gyakorlatilag anyagelvű, pénzimádó, kényelemrajongó. Nekem ha fáj és fáj a zsidóság anyagi fölénye, *sohasem azért, mintha magamnak kívánnám el tőle, hanem meri igenis fáj és fáj az a tudat, hogy mindezt keresztény magyar testvéreim százezreinek nyomorával vagy legalábbis bukácsoló életesorával s annak minden állami és nemzeti következményével kell megfizetni.*

Vagy hát meggyanúsítható-e a gyűlölet s így az irigység

szellemével az a *Kapisztrán* Szent János, aki a maga egyszerű szerzetesi mivoltában éppúgy tüzelte hallgatóit korának zsidó uzorásai ellen, mint a török veszedelem ellen? Vájjon meggyanúsítható-e az aranyszívű, a lelke legmélyéig krisztusi *Prohászka* Ottokár püspök akár a gyűlölet nemtelen, mérgezett és mérgező indulataival, akár azzal, hogy ő — aki ha volt is valamije, sietett elosztogatni Krisztus szegényei között — valaha is irigyelte volna a Rotschildok vagy a Hatvany-Deutschok vagyonát és alantas indítékokból hadakozott volna a zsidó túltengés ellen, az elnyomatott keresztény magyarság mellett?

Kétségtelen, hogy a zsidókérdésnek is meg van a maga gazdasági oldala, de az igazi keresztény — és szerintem az egyúttal az igazi antiszemita — ezen a gazdasági vonatkozáson át is *elsősorban és legfőképpen egy szellemiség ellen küzd, amikor a zsidó világhatalom ellen harcol* s ez a szellemiség a Golgota véres, eltörölhetetlen nagypéntekje óta egyenesen tagadása, halálisan ellenkezője a krisztusi szellemnek és mindannak, ami ebből a szellemből nemzetek, társadalmak és egyének számára következnek.

Krisztus vagy a Mammon? — így van feltéve a döntő, az eldisputálhatatlan kérdés mindenki számára, aki jogot formál a keresztény vagy éppen a katolikus nevezetre. *Aki Krisztus mellett áll, annak szemben kell állania a Mammonnal*, következésképpen azzal a zsidósággal is, amely ennek a mammoni szellemnek legfőbb történelmi hordozója még ma is és marad mindaddig, amíg fajiságával és annak vallási megnyilatkozásaival nem szakít őszintén és gyökeresen. Addig azonban minden igaz keresztény, Krisztusnak minden igaz katonája kénytelen eo ipso szembenállni vele, mint ahogyan szemben kell állnia a mammonizmus valamennyi hordozójával. Ebben egyszersmind benne foglaltatik az is, hogy az igazi antiszemitanak nem valami afféle világ az eszményképe, amelyben mindössze már nem szemita, hanem csakis árja vagy turáni testalkatú emberek leledzenének a mammonizmusnak ugyanazon bűnében, amelynek ódiума mostanában elsősorban zsidókat terhel.

Aquinoi Szent Tamás és a zsidóság

Mindenképpen ezekhez a fejtegetéseimhez vág az, amit Mgr. *Deploige* a katolikus szempontból bizonyára nem gyanús „*Schönere Zukunft*“ 1926. évi 31. számában ír a szintén nem gyanúsítható Aquinoi Szent Tamással, az „angyali doktor“-ral kapcsolatban:

— „A társadalmi életnek lényegében az a hivatása Szent Tamás szerint, hogy az ember számára megkönnyítse örök hivatásának betöltését. A keresztény állam vezér elve tehát csak ez lehet: *Istentől Istenhez Krisztuson keresztül. A zsidónak pedig megtiltja a vallása, hogy ennek az elvnek alávesse magát.* A zsidók tekintete más horizontok felé igazodik, az ő reményük más partok felé céloz. Az út megválasztásában tehát nem egyezhetnek meg a keresztényekkel. Mi következik ebből? A zsidók bántalmazása, vagy kiirtása? Egyáltalán nem. *Elég, ha nem engedjük át nekik a kormányrudat és kellően táv tartjuk őket az irányítótól.* Aquinoi Szent Tamásnak ez az első gondolata. Ő nem nyomja el a zsidókat sem közvetlenül, üldözéssel vagy vallásuk gyakorlatának meggátolásával, sem közvetve a kikeresztelkedés kényszerével. A zsinagóga ajtaját nyitva hagyja. Fékezi a fejedelmek kapzsiságát, amely rátenné kezét a zsidók vagyonára. *De a jóság nem gyöngeség.* Izrael vallási és erkölcsi felfogása felforgatást jelent a keresztény alapokra helyezett társadalom számára. Az egészséges emberi ész tehát *megköveteli, hogy a zsidókat eltiltsák minden befolyástól a lelkek kialakításában és az államügyek vezetésében.* A gazdagok tehát zárják el szalonzsajkát a zsidók elől és az állam rekessze ki őket a közigazgatás hivatali szobáiból.“

Kérdezem tisztelettel: vajjon az „angyal doktor“-t is gyűlölködéssel, keresztényhez nem illő szeretetlenséggel fogják ezek után vádolni a mi zsidóbarát katolikusaink?

Néhány szó a szeretetről és a gyűlöletről

„Aki rosszul szeret, az gyűlöl“, — írja Szent Ágoston és érthető, hogy Prohászka püspök olyan sűrűn idézte ezt a szent-ágostoni mondást éppen a zsidókérdés kapcsán. Akik a szeretet isteni parancsát szeretnék odaemelni védőpajzsnak a maguk gyűlölködése és keresztény télén törekvéseik elé, vagy akik a maguk gyávaságát, önösségét szeretnék valami rózsavizes álkeresztyénykedéssel mentetni, szépitni, azok sok minden mellett egy valamiről szintén megfelekednek. Arra valóban nincs *sem isteni parancs, sem egyházi utasítás, hogy mi keresztények üldözzük keresztény testvéreinket.* Már pedig ha én elvileg is, gyakorlatilag is zsidóbarát vagyok — különösen úgy, ahogyan azt telivér zsidók értelmezik — akkor nekem akarva, nem akarva, a tények verhetetlen logikájánál fogva *be kell állnom a keresztény-üldözők közé.* Mert akkor én is segíték a zsidóknak abban, hogy „egy-egy keresztény testvérem vagy esetleg egyszerre több elől

elzárják az érvényesülést, a boldogulást, pedig azok talán egyé-
nileg jobban megérdemelnék, de mindenesetre nekik is van any-
nyi joguk az élethez, mint a zsidónak. Akkor én magam — a
„jó katolikus!” — segítem megszűkíteni a krisztusi evangélium
terjedésének területét, akkor én a szeretet parancsának leg-
hamisabb értelmezésével üldözöm éppen azokat, akik nekem az
emberi vérségen túl Krisztusban is testvéreim, éppen azoknak
a javára, akik Krisztust megtagadják. Akkor én magam mun-
kálnék közre abban, hogy talán ugyanabban a percben, amikor
egy hősiecs hittérítő valahol Afrikában eggyel megint több lel-
ket hódított meg Krisztusnak, én egy vagy több keresztyén
testvéremet segítem a nyomorba vagy balsorsba taszítani, talán
megakadályozom nem is egy keresztyén léleknek a világrajöve-
telét, — hiszen a nyomor, a nincstelenység miatt meg nem szü-
letett gyermekekről tudvalevőleg nem lehet matrikulát vezetni.
Micsoda keresztyénség volna ez?! Nem tudok sehonnan olyan
katolikus szöveget, amely *a krisztusi szeretetet egyenesen a
krisztushívők öngyilkosságának és rendszeres testvérgyilkosságá-
nak erkölcsi parancsává értelmezné*. Ha már olyan divatosak
ma a mindenféle izmusok, én abba foglalom össze mostani mon-
danivalómat, hogy a komoly, igazi katolikusnak *nem a filo-
szemitezés, hanem a filokrisztianizmus volna első és legtermé-
zetesebb joga és kötelessége*. Ez a kettő pedig — ahogyan a
dolgok ma állanak — kirekesztik egymást a templomban is, az
életben is.

„A jóság nem gyöngeség” — mondja Mgr. Deploige és
hozzátehetjük: a szeretet sem birkatürelem, a szeretet sem ön-
gyilkosság. Kérdezem megint csak tisztelettel: vájjon a keresz-
tesháborúk idején, vájjon az európai ozmán veszedelem elhárítá-
sának véres-küzdelmes éveiben *a katolikus Egyház a gyűlölet
egyházává ördögiesedett-e, mikor minden telhető eszközzel támo-
gatta és előmozdította a pogányok ellen való fegyveres harcot vi-
zen és szárazon?* Már pedig gondolom, a legzsidóbarátabb ka-
tolikus sem fogja kétségbevonni, hogy „általános emberi” szem-
pontból azok a szaracénok, azok a törökök is voltak legalább
annyira Isten teremtményei, voltak annyira kétlábú} emberek,
mint az akkori, vagy a mai zsidók. Az Egyház mégis tüzelte a
kereszteseket és a törökverőket, mert a Krisztus keresztyét és
annak dicsőséges árnyékában a krisztushívőket akarta meg-
védelmezni, a pogányságot akarta elhárítani, — és szellemi-er-
kölcsei értékeket megvédeni, szellemi-erkölcsi ártalmakat elhárítá-
ni csak hús- és véremléteken át lehet, azoknak felkarolásával

vagy ráncbaszedésével. Mulatságos dolog olyasfélét hallani, hogy „én a zsidó szellemet utálok, üldözöm, de a zsidó ember, az más!” Mintha üldözhetném az uzsorát, ha közben dédelgetem és hizlalom az uzsorást. Mintha üldözhetném és utálhatnám a gyilkosságot úgy, hogy kaláccsal és pezsgővel traktálom a gyilkosokat. Mintha akadna épeszű bíróság, amely azt mondaná a hoppon-kapott tolvajnak, hogy: „ezennel elítélem a tolvajlásodat, te pedig mehatsz, ahova akarsz és lophatsz tovább.” Vagy mintha lehetnék az evangéliumnak harcosa úgy, hogy közben tejbe-vajba fűrösztetem az evangélium ellenségeit és segítem elkallódni, kipusztulni Krisztus nyáját. Nem tudom, micsoda felebaráti szeretet volna az, amely abban diadalmaskodnék, hogy a zsidónak felebarátja lenne a zsidó is, a keresztény is, de az én keresztény magyar népemnek egyik sem? De azt tudom, hogy a történelem legnagyobb iróniája volna, ha kiderülne, hogy amikor vérontással kellett küzdeni a hitetlen ellen, akkor nem volt baj a felebaráti szeretettel, de most, hogy vértelenül kellene és lehetne nemzeteket megszabadítani krisztustalan emberek krisztustalan erkölceitől és hatalmától, akkor ez „kereszténytelen dolog”-nak minősülne. Az antiszemitizmus túrhetetlen, gonosz dolog, de az antichristianizmus rendjén van?

Ámbár hozzátehetném, hogy az antiszemita elnevezés már csak azért sem lehet olyan megbecstelenítő a legkatolikusabb értelemben sem, mert a zsidók egyik neves történetírója, *Gratz* „Geschichte dér Juden” című könyvének negyedik kötetében megállapítja, hogy szent Jeromos mellett szent Ágoston is antiszemita (a „Kirchenväterlicher Judenhass” című fejezetben.) Katolikusok számára a két szent egyházatyá mindenestre van olyan jó társaság, mint akár Huszár Károly önamagyméltósága. Ezzel nem azt mondtam, hogy minden antiszemita egy szent Jeromos vagy egy Szent Ágoston, — csak azt, hogy zsidó bűnök ellen kiállni, a zsidókérdésben színt vallani, Krisztus keresztjéért a zsidókkal is szembeszállani még egyházatyák sem átalották és ha az emberre a christianismus védelmében antiszemitát kiáltanak, nem kell attól megijedni: megtörtént az lám még az Egyház szentjeivel is, még sírontúl is.

Igaz, hogy az egyházatyák korában az Egyház vitézkedőbb volt, mint ma, legalább is ami a mai magyarországi helyzetet illeti. Ma — és ezt fiúi tisztelettel, de fiúi aggodalommal is mondom — nálunk fölöttébb sok az olyan egyházi és világi katolikus férfiú, aki a harcnál jobban kedveli a zavartalan nyugalmat, a gyökeres megoldások kényelmes, de végső soron annál

veszedelmesebb kerülgetését-halogatását. Nem tudom pedig — ha már a helyes és a helytelen szeretetről idéztük Szent Ágoston szavát — vajjon jól szeretik-e az Egyházat azok, akik sópáncolni tudnak ugyan a vörös Moszkva, a vörös Mexikó szörnű jelenségein, de szinte semmit sem cselekesznek az újabb, kisebb-nagyobb Moszkvák és Mexikók alakulásának megelőzésére? Nem tudom: jól szeretik-e Jézus Krisztust azok, akik mindenáron elfödőznék arcuk elől a kufárokra korbáccsal támadó Krisztus alakját és elviaszoznák fülüket az elől a krisztusi mondás elől, amely malomkövet és kutbavettetést emleget az Emberfiának elárulójával kapcsolatban?! Nem tudom: jól szeretik-e az Üdvözítőt és Egyházat azok, akik miatt néha olyan kísértetiesen döbben az embernek a fülébe Kirkegaard kegyetlen mondata a „férfiatlanított kereszténység“-ről?!

Katolicizmus és fajiség

Nem kétséges, hogy a fajiség kérdésében ma annyi mindenfélét írnak és prédikálnak, hogy olykor alig lehet kiválogatni a búzaszemeket a konkoly közül, de az is bizonyos, hogy amilyen jogosulatlan, tarthatatlan és kereszténytelen véglet a mai németországi fajimádat, éppolyan tarthatatlan és semmiképpen sem katolikus törekvés az, amely minden fajiságnak vagy mondjuk vérségnek jelentőségét ki akarná disputálni ebből a mi földi világunkból. Aquinoi Szent Tamás minden spiritualizmusa mellett sem felejtette el tudomásulvenni és hangoztatni a testi szervezet fontosságát a lélek működéseire nézve. A mi szempon-tunkból tehát a következő tételek adódnak:

1. Mint katolikus hívőnek el kell utasítanom a fajiség val-lását, a mai német fajimádatot, mert számomra az Isten, Krisztus, a halhatatlan emberi lélek s annak szellemi-erkölcsi megnyilvánulásai rangsorban fölötte vannak minden pusztán anyagi, vagy élettani értéknek. Mint magyar embernek is szembe kell szállnom azzal a felfogással, hogy a germánság testileg-lelkileg kiváltságos, minden más fajnál különb, afféle „kiválasztott faj,“ amely mint ilyen viláгурalomra hivatott és hozzá képest minden más faj alsóbbrendű, tehát csak alárendeltje lehet. Nekem mint magyar embernek sem lehet eszményem és céloom az a világ, s benne az a Magyarország, amely a zsidó viláгурalmi törekvésektől azon az áron szabadulna meg, hogy helyettük a germán viláгурalmi törekvések igája alá jusson.

2. Mint katolikus hívőnek és mint magyar embernek is *ugyanezen az alapon ellene kell mondanom a történelem ama leg-*

ősibb faji totalitásának, többezeréves fajimádatának is, amelyet a zsidóság jelent. A fajiság kérdésében csak akkor van logikai és erkölcsi jogcímem ellenmondani a hitlerizmusnak, ha egyben ellenmondok a judaizmusnak is, mert amit nem engedek meg a horogkeresztnek, azt nem engedhetem meg a törának sem. Már pedig valamire való értelmes lény számára nem kell részletesen fejtegetnem, hogy a zsidóság túlnyomó többsége még mindig Isten kiválasztott népének tartja magát — nem abban az üdvrendi értelemben, amelyben joggal tudhatta magát annak mindaddig, amíg Jézus Krisztust és evangéliumát magától el nem utasította, hanem politikai értelemben — és hogy törhetetlen faji szolidaritásában ma is rendületlenül zsidó faji szempontból ítél meg elsősorban mindent és mindenkit, ehhez a szemponthoz szabja viselkedését, s az ember nála ma is ott kezdődik, hogy zsidó-e vagy nemzsidó, magatartása azon fordul meg, hogy valami zsidó érdek-e vagy sem?

3. A mai német fajimádatot, a kétségtelenül előretörő faji újpogányságot tehát legkevésbé a zsidóknak vagy nemzsidó barátainknak van joguk elítélni, támadni, — ahhoz csak a valóban Krisztushívőknek van joguk, de azoknak aztán egyúttal kötelességük is a germán fajimádatall egyetemben a zsidó fajimádatnak is ellenmondani és annak elhárításán, visszaszorításán közreműködni. Ha lehetek filozemita, akkor lehetek filohitlerista is, — ha nem lehetek antiszemita, akkor nem lehetek antihitlerista sem.

Úgy gondolom: ebből a logikai harapófögből nincs meknévés, csak egy módon. Ha lemondok a legelemibb következetességről és a zsidóság felé feladom azt a Krisztushívő katolicizmusomat, amelynek nevében a németiség felé hadakozom. Már pedig felemás kereszténység nem kereszténység, felemás katolicizmus nem katolicizmus.

*

Három tételmet üdvös megfontolásra ajánlva, ehhez a tételhez most már nem magam szólok hozzá, hanem megszólaltatok egy' katolikus teológiai doktort. I. A. Kofler írja „*Katholische Kirche und Judentum*“ (A katolikus Egyház és a zsidóság) című könyvének második kiadásában (München, 1931):

— A keresztényeknek, különösen a politikusoknak azt szokták odavetni: „Minden ember egyforma Isten előtt, a faji antiszemitizmus kereszténytelen dolog, katolikus hívő tehát nem állhat melléje.“ Ez előtt a jelszó előtt, amelynek értelmetlenségén nem szokás elgondolkozni, nem egy katolikus hívő egyszerűen beadta a derekát.

Mi a faj? Összessége azoknak a külső és belső minőségeknek, amelyek az embert másokkal a vérség és a szellem közösége folytán összekötik és másoktól a vérösszetétel és a szellemi tulajdonságok különbözőzése miatt megkülönböztetik. Ezek a minőségek *nem jelentenek változhatatlan tényezői az emberiség történetének folyamataiban*. Ez a tétel következik egyfelől a biblia monogenismusból (amely tan az első emberpártól származó emberi nem egységét hirdeti) másfelől a különböző emberfajták mai együttéléséből. Az egyes emberfajták között ugyan nincsenek fajkülönbségek, de igenis vannak különbségek alaktani, szellemi és erkölcsi tulajdonságok és hajlamok tekintetében.

A fajták nemcsak testi megjelenésük és szellemi hajlamaik szerint fejlődnek különbözőkké, hanem a bennük lakozó erkölcsi hajlamok szerint is. Valamely fajta tehát nemcsak testileg és szellelleg, hanem *erkölcsileg is alatta állhat másoknak*. Ez nem mond ellene annak, hogy *elvileg* egyformán értékeljünk minden élőlényt, aki emberi arculatot visel, — nem ütközik bele az Újszövetség egyetemes hitterjesztői eszméjébe, — nem vét az eredeti bűn hittételének egyetemesége ellen, amely csak azt jelenti, hogy egy erkölcsileg selejtesebb emberfajtan kívül is található erkölcsatlenség.

Az erkölcsi őshajlamok, amelyek az eredeti bűn következtében minden embernél bizonyos fokig megromlottak, egyes emberfajtáknál különösképpen is megromlottak és romlottak lehetnek, ha azok a fajta szerint egymáshoz tartozó emberek nemzedékeken, évszázadokon át bármely okokból rossz szokások pályáit teremtik meg testi-lelki szervezetükben (a teológia nyelvén szólva: „gonosz kívánságokat“), amelyek átöröklődnek az utódokra és aztán *évszázadok múlva már a vérükben, a fajtaszolidaritásukban adódnak*.

Egyik lényeges pont, amelyben a kereszténység és a zsidóság egymástól elüt: az eredeti bűn fogalma. A zsidóság tagadja az eredeti bünt, ebből aztán következik a megváltás tagadása, a kegyelem tanának és a keresztény kinyilatkoztatásnak elvetése. Ezért jelenik meg a judaizmus lényegileg mint *törvényvallás*. És ebben a zsidó lelkiségnek mély gyökerei rejtőznek. Aki az eredeti bünt tagadja és magát az emberiségnek kezdetben adatott erők birtokában levőnek tudja, az egészen másképp van beállítva az életre és a világra, mint a keresztény, aki a megromlott természet tökéletlenségét, sőt szegényességét hiszi.

Hogy a zsidóság a történelemben a maga sajátos útjait járta, annak terhét részben a sorsra háríthatjuk. De egy szelle-

miségnak a kialakulási története nem dönti el annak értékét vagy értéktelenségét. Az erkölcstelenség erkölcstelenség marad és azt el kell ítélni, az elől biztosítanunk kell magunkat, akár akaratlanul örökölte, akár a maga bűnével szerezte is egy nép vagy egy ember a maga erkölcstelen magatartását, mint ahogyan az emberlést elítélik, ha egyébként a tettes tébolydába, javítóintézetbe, vagy fegyházba való is.

A katolikus eszme mint olyan, mindenesetre fajták és nemzetek fölött álló. De a katolikus eszme elsősorban az erkölcstelenség ellen irányul. És ha erkölcstelenség és fajta összekapcsolódnak, akkor a katolikus eszme szembenáll ezzel a fajtával is, nem pedig közömbösen e fajta fölött. A zsidóságot a vallásra és a népéletre való veszedelmes volta miatt korlátozni kell hatalmában és tevékenységében. A rosszat le kell küzdeni akárhol és akárhogyan jelentkezzék is, akár egyes embernél, akár egy társadalmi osztálynál, akár egy egész fajban, amely mint idegen test, élősd, vagy méregbacillus egy nép testében megfészkelte magát. A *zsidókérdés* tehát a katolikusra nézve nemcsak a vallási misszió kérdése, nemcsak vallási-metafizikai kérdés, hanem vallásérkölcsi, faji, időszzerű politikai kérdéssé is válik.

Amily kevéssé hanyagolja el a keresztény felebaráti szeretet a vér és a természet követelményeit, *éppoly kevéssé zárja ki az önszeretetet és a veszedelmes emberekkel szemben való védekezést*. Igenis keresztény önszeretet és keresztény felebaráti szeretet: „valakit erkölcstelen hajlamainak gyakorlati tevékenységében megakadályozni, bűnöket és bűnre vivő alkalmakat az embernek önmagától és felebarátjaitól távoltartani.“ (Kofler idézett könyve 12. oldaltól 16-ig.)

Krisztus a zsidóké?

A zsidóság a maga viláгурalmi harcában mindent megpróbál felhasználni a maga erősítésére, a maga igazi céljának rejtegetésére, a maga kelletésére és magasztaltatására. így aztán — legtöbbször a keresztény gyanutlanságnak vagy gondolkozási lustaságnak, ezeknek az ő pompás szövetségeseinek segítségével — *még magát a megfeszített Jézus Krisztus vérző testét is maga été rángatja pajzsnak*. Nem is csoda, hiszen gyakran nemzsidóktól, még egyházi személyektől is halljuk annak a szerencsétlen és mindenképpen hamis tételnek emlegetését, hogy *hiszen a kereszténység, általában az egész emberiség a zsidóságnak köszönheti Jézus Krisztust is, Jézus Krisztus vallását is*. „Mindakettőt a zsidóság adta a világnak!“ — hirdetik kérkedve. Valami sajtáságos feledékenységgel egysze-

rúen túlteszik magukat ennek a felfogásnak nemzsidó hirdetői két alapvető tényen. Az egyik az, hogy éppen a legkatolikusabb álláspont szerint Jézus Krisztust, az Atyaistennek Egyszülött Fiát sem a zsidóság, sem más faj mint olyan nem adta a megváltandó emberiségnek, hanem *az Örökkévaló és fajfölötti Isten*, nem sajnálván még szerelmes Egyszülött Fiát sem odaadni az emberi világ váltságára. A másik tény pedig az, hogy Isten Fia ugyan emberi testbe öltözött a betlehemi barlangban, de olyan körülmények között, amelyek Őt egyszersmindenkorra kiemelik bármiféle vérségi igénylés alól: egyfelől *a Szűz Mária szeplőtelen fogantatásáról szóló katolikus dogma*, másfelől *az Üdvözítőnek a Szentlélek titokzatos közreműködésével, bármiféle zsidó vagy nemzsidó férfúnak életani szerepe nélkül történt világrajövele* éppen eléggé nyomós érvek a katolikus hívő számára, hogysen a rájuk való utaláson túl még tovább is kelljen foglalkoznunk ezekkel a profanizációnak még az árnyékát sem tűró kérdésekkel. Annyi mindenesetre következik belőlük, hogy az a zsidóság, amely Jézus Krisztust életében megtagadta és végül megfeszítette, tanításainak és Messiásként való elismerésének immár csaknem teljes kétezer esztendeje konokul elleneszegül, semmiféle fajpolitikai *előnyt nem követelhet magának abból a tényből, hogy az Úr Jézus az akkori zsidó nemzet területén született és működött*. De még abból sem, hogy Jézus a törvény beteljesítése kedvéért alávetette magát a mózesi parancsoknak, mert *a feltámadott és megdicsőült Jézust nem engedhetjük cirkumcizeálni, annál kevésbbé sem, mert evangéliumával és egész megváltói működésével túlnőtt a zsidó fajtaváltáson*, amelyet — mint helyesléssel olvasom — maga Rojkó Viktor dr., a valóban lelki szükségletből és a következmények bátor vállalásával katolizált egykori zsidó szintén annak nevez megtéréséről írott kétkötetes, rendkívül érdekes, bár egynémely tekintetben még kifogásolható művében.

Nem becsületes játszma tehát egyrészt — szerintem katolikus szempontból egészen helyesen — ellenemondani a német fajistenítés híveinek, másrészt viszont éppen fajisági, éppen vérségi ütőkártyának megjátszani éppen azt az Üdvözítőt, Aki e Föld kerekéségén mindenkié, valaki csak Elébe hódol és Őt befogadja, de legkevésbbé azoké, akik Őt még ma sem fogadják be. *Megváltónak el nem fogadni Őt, de faji védőpajzsnak és korteseszköznek, faji önfelmagasztalásra vállalni*: nem, ebbe csak következetlen emberek mehetnek bele egy ravasz, mindenre elszánt vérségi taktika áldozataiként.

Nem rokonszenveztem soha azzal a germán próbálkozással, amely mindenáron azt akarta kimutatni Jézus Krisztusról, hogy nem zsidó, hanem árja származás. De ha nem engedünk az Üdvözítőre horogkeresztes barna formaruhát ráhúzatni, nem engedhetünk sábeszdeklit sem tétetni a zsidóság által tövissel koszorúzott fejére, nem engedhetünk sárgafoltot varratni biborpalástjára. Isten Egyszülött Fia az egész emberiségnek megváltására küldetett, s mint olyan: sem nem zsidó, sem nem görög, sem nem római, sem nem árja vagy turáni, — és akik éppen azért szegültek és szegülnek Ellene legjobban, mert a maga istenében küldetését nem adta el a zsidó fajtotalitások zug-Messiásság egy tál lencséjéért, azok legkevésbé akarjanak egyetlen sugarat is a maguk hajtincseire lopni az Ő isteni dicsfényéből, s ne erősítsék német fajimádók felé azt a hiedelmet, hogy aki Krisztust vállalná, az csak mint zsidót vállalhatná Őt, ha pedig ezt legjobb lelkiismerete szerint nem teheti, *akkor nem maradj számára más, mint vagy a medvebőrös Wotant vagy valamiféle meghamisított Krisztust vállalni.*

Mindenesetre annál is jellegzetesebb ez a Krisztus zsidó fajiságával, zsidó faji vérségével való fajvédelmi próbálkozás, mert ugyanakkor jórészt ugyanezek a zsidóvédők és zsidó-magasztalók nem szűnnek meg hangoztatni azt, hogy *fajiság voltaképpen nincs is, ma már semmiesetre sincs, zsidó fajiságról — még a magyar királyi kúria döntvénye szerint is — beszélni (s így írni sem) lehet,* mert hiszen a zsidóság csakis és egyesegyedül „felekezeti”. Sok mindentől eltekintve, éppen a komoly katolikusoknak kell tiltakozniok az ellen a beállítás ellen, hogy *a Rombach-ulcai kaftános mindössze zsidó felekezeti jelenség, ellenben Jézus Krisztus, a keresztény vallás megeremtője, Isten egyszülött Fia, az emberré vált Ige: a zsidó fajiság megtestesülése.* Ezt a fajimádatnak sem a szemita, sem a germán talmudistáitól nem vagyok hajlandó elfogadni. Jézus Krisztus felül áll minden csa[^]-fajiságon, másképp nem volna az Isten Fia, az emberiség Megváltója.

Az egyháztörténet és a zsidóság

Aki csak valamelyest is ismeri a katolikus egyház történetét, annak nem kell hosszasan magyarázni a zsidóság mindenkori harcát Krisztus egyháza ellen az őskereszténység idejétől kezdve mind a mai napig. De arról már általában kevésbé tudnak nálunk, hogy az egyház a maga valóban aktív korszakaiban ismételten szembeszállt a keresztény erkölcsök és a

kizsákmányolt keresztény népek védelmében a zsidó szellemmel és annak megnyilatkozásaival.

Maga a szent vértanú *Justin* — aki Kr. u. 166-ban nyerte el a vértanuság pálmáját — említi, hogy a római császárok és a pogány bírák által elrendelt keresztényüldözések mögött rendszerint a zsidóság keze működött. Szent Polykarpus megégetésével kapcsolatban elmondja, hogy „abban a legbuzgóbbak, mint rendszerint, a zsidók voltak“. Az öskeresztény egyház egyik legkiválóbb szelleme, *Tertullian* egyházatya (Kr. u. 160—230) a zsidók ellen Írott művében a zsidóságot és a kereszténységet Káinhoz és Ábelhez hasonlítja és a zsidóságot nevezi annak a kigyófészeknek, ahonnan a legtöbb rágalom a keresztények ellen kiindul.

A IV. századtól kezdve az egyház nem egy zsinaton foglalkozott a zsidókérdéssel. Krisztus után 300-ban az eloirai zsinódus még attól is eltiltotta a keresztényeket, hogy zsidókkal egy asztalnál étkezzenek és megtiltotta, hogy lányaikat zsidóhoz adják feleségül. 581-ben a maconi concilium eltiltotta a zsidókat olyan hivatalok viselésétől, amelyekben keresztények fölött Ítélezhettek volna.

614-ben a párisi zsinaton többek közt azt is követelték, hogy zsidóra vagy kikeresztelt zsidóra ne lehessen rábízni semmiféle polgári vagy katonai hivatalt. 1409-ben az avignoni zsinat megtiltotta, hogy keresztények pénzügyietekbe bocsátkozzanak zsidókkal. A negyedik *laterani* zsinat Rómában (1215) megismételte azt a követelést, hogy zsidókra ne bízzanak semmiféle közhivatalt. 1434-ben a bázeli zsinat megvonta a zsidóktól azt jogot, hogy az egyetemeken akadémiai grádushoz jussanak.

Vili. Kelemen pápa (J* 1605) kijelentette: „Az egész világ a zsidók uzoráskodása, a zsidók szabadalmi és csalásai miatt szenved. Tömerdek szerencsétlen embert koldusbotra juttattak, különösen a parasztság és a dolgozó nép közül“. Általában: a nagy egyházi szónokokat, aminők clugnyi Péter, Kapisztrán János, Abraham a Santa Clara vagy a mi hatalmas szavú Cardinal Pázmány Péterünket éppúgy mint a feledhetetlen Prohászka Ottokárt, a maguk korában mindig ott találjuk a zsidó erkölcsök ellen való küzdelemben és Aquinoi szent Tamás—'akiről már egyszer szó volt — Alice brabanti hercegnőhöz intézett levelében (De regimine Judaeorum) többek között ezeket írja:

— „A zsidók nem tarthatják meg azt, amit uzsorával másoktól kizsároltak. A legjobb lenne, ha a zsidókat munkára kényszerítenék, hogy azzal tartanak fenn magukat, nem pedig

mehagyni őket dologtalanságukban és csak kapzsiságukat táplálni. A zsidók számára szigorúbban kellene megszabni a büntetést, mint mások számára, annál is inkább, mert köztudomású, hogy azok a pénzek, amelyeket tőlük elvonnának, nem az övék. Pótlásul még egyéb büntetést is kellene ehhez hozzáfűzni, mert féltő, hogy nem lenne elégséges büntetés, ha mindössze azt vennék el tőlük, ami úgysem őket illeti.“

De nehogy bárki is a „sötét közép“-korról szavaljon csak azért, mert Aquinoi Szent Tamást idéztem, aki pedig ugyancsak nem volt „sötét“ elme, álljon itt néhány szemelvény a XIX. századból, amely a ma újra dicsérni próbált zsidóliberalizmus százada volt. *Aichner* Simon dr. brixeni bíborosérsek (1819—1910) írja „Kirchenrecht als Gesetzgebung dér einfachen Toleranz“ című, 1900-ban megjelent művében:

— „Azok, akik bizonyos humanitási érzéstől félrevezetve, úgy gondolkoznak, hogy a zsidóság teljes egyenjogúsítása a keresztényekkel javára válnék a közjónak, ha akarnák: a Talmudból és a történelemből egyaránt meggyőződhetnek arról, hogy a zsidók alapelvei a keresztény vallásra nézve éppoly rombolóak, mint a velük társadalmilag érintkező keresztényekre nézve. Az egyházijog megtiltotta a zsidóknak, hogy keresztény cselédeknek tarthassanak, ma pedig a keresztények a legszegényesebb függésben vannak a zsidókkal szemben. Sőt már nem is pirulnak azon, hogy politikai és vallási dolgokban zsidók a vezetőik és oktatóik, miközben az egyházi tekintélyt lenézik.“

Martin Konrád paderborni püspök (1812—1879.), a jeles orientalista és Talmudismerő a bonni „Theologische Vierteljahrschrift“-ben kimutatta a Talmud alapján, hogy az 1848-ban sok helyütt követelt zsidóemancipáció útjában áll az egészséges erkölcsi és társadalmi életrendnek. *Ketteler* báró mainzi püspök (1811—1877) híres ádventi prédikációiban (1848) és „Freiheit, Autorität und Kirche“ (1862) című könyvében kifejezetten antiszemita szellemben nyilatkozott és 1866-ban többek között azt írta I. Ferenc Józsefhez intézett levelében:

— „*Ausriának le kellene küzdeni a kereszténység gyűlöletével telített, vakmerő zsidószabakdömüves liberalizmust.*“

Keppler von Rottenburg német püspök (1852—1926) szentföldi utjával kapcsolatban (Wanderfahrten und Wallfahrten im Orient, 1895. II. kiadás. Herder, Freiburg) így ír:

— „Az ember szinte nem hinné, hogy ez egy része ugyanannak a népnek, amely Palesztinán kívül nyárs a keresztény népek testében, kiszívja azok véré, rabságban tartja őket a

milliók aranyláncaival s a méreggel itatott tollakon át a művelődés és a morál nyilvános kútjait megmérgezi.“

De maga *Faulhaber*, a mostani müncheni biborosések (szül. 1869) kijelentette 1922-ben, hogy „miután Mózes hozta a nyolcadik parancsot, amely szerint hazudni nem szabad, *ez a követelmény a berlini zsidó sajtóra is vonatkozik*“ — és éppen ő állapította meg, hogy a jórészt zsidók által teremtett novemberi német köztársaság „esküszegés és felségárulás műve volt.“ 1925-ben *Schleicher* dr. osztrák keresztényszocialista politikus és morálteologus az egykori prelátusról, *Brunner* Sebastianról szóló könyvében kiemeli, hogy ez a kitűnő férfiú szegezte ellene annak a jelszónak: „*Az antiszemitizmus a XIX. század szégyene*“ azt a találó választ, hogy: „*A talmudi antichristianismus kétezer év szégyene, ellenben az antiszemitizmus csak önvédelem a zsidó család, a nép kizsákmányolása és az elviselhetetlen zsidóuralom ellen.*“ És ezt *Brunner* megmondotta már 1848-ban!

Folytathatnám az idézeteket, de talán ennyi is elég. Kérdezem azonban: vajjon megváltozott-e olyan gyökeresen a zsidóság és megjavult-e már olyan eszményien a keresztény népek sorsa, hogy most már a katolicizmusnak — hivatalosnak és nem hivatalosnak — nincs többé dolga a zsidókérdéssel, sőt egyenesen az a *lelkismeretbeli kötelessége,** hogy maga is] hallgasson róla, másokat is hallgatásra és tétlenségre buzdítson, *miután most már az evangélium szellemét, a keresztény erkölcsiséget, a keresztény társadalom anyagi és erkölcsi érdekeit mindenki mástól lehet féltetni, csak a zsidóságtól nem?!*

Intő példák némely katolikusoknak

Amikor csonka hazánkban egyfelől egyre különösebb elhalkulását tapasztaljuk a zsidó szellem és annak gazdasági, társadalmi és közéleti következményei ellen való katolikus küzdelemnek, másfelől éppen olyan elemek előretörését látjuk, amelyek nem valami túlságosan rajonganak egyházért, egyháziakért, általában krisztianizmusért s ebben nagy része van annak, hogy ők napirenden tartják a zsidókérdést. Miután pedig *a megoldatlan, de minél előbb és minél komolyabban megoldandó magyar problémákba egyre erősebben bele van bogozva a zsidókérdés*, a magyar katolicizmusnak a legsajátabb érdekében is gondolnia kell valamire. Arra, hogy nem lesznek e majd egyre többen olyanok, kik másképp talán nem rendültek volna meg hitükben, nem váltak volna közömbösekké vagy éppen ellenségessékké, *ha Krisztus keresztje alatt találták volna meg azt az oltalmat, ame-*

lyet most a horogkereszt jegyében ígérnek nekik? Eltekintve a kérdés lelkiismereti részétől, meggondolandó volna az is, hogy vajjon a magyar katolicizmusnak ez a mostani fegyverszünete a zsidókérdésben — amely annyira elüt a vitézkedő Anyaszentegyház szellemétől és a volt keresztény néppárt szellemétől egyaránt — megéri-e mindazt a politikai, társadalmi és egyéb kockázatot, amelyet különösen Európa és az ország mai levegőjében ezzel vállal?

Mostanában sokat emlegetik nálunk a németországi jelenségeket. Nos, én legkevésbé helyeslem azt a katolikusüldözést, amely a Harmadik Birodalomban — sajnos — folyik. De nem kergethetem el magamtól azt a gondolatot sem, hogy ott sok minden másképp fordulhatott volna, ha a politikai katolicizmus — tehát elsősorban a centumpárt — annak idején nem úgy viselkedett volna, ahogyan J. A. Kofler panasolja említett könyvében (két évvel Hitler győzelme előtti):

— „Széles körök zsidóbarátsága bizonyos tetőpontot ért a német kultúrájú országokban azóta, hogy a politikai katolicizmus összebékült a parlamentáris demokráciával. A német katolicizmus tényleges vezetői mintha már nem a püspökök volnának, hanem azok a centrum-politikusok, akiket szoros barátság fűz a zsidósághoz. Odáig jutottunk, hogy az emlékezetes 1930-as Reichstag-választásokon a centrum, fennállása óta először, *zsidót is levett jelöljeinek lajstromára: a cionista Georg Kareskit, a berlini zsidó hitközség elnöki.* A zsidók azután úgy fogták fel ezt a tényt, mint a centrum határozott és alapvető állásfoglalását minden zsidóellenes törekvással szemben és mint szimpátia-tüntetést a zsidóság mellett. A választási hadjáratban aztán nagyrészt — zsidók bevallása szerint — a centrumra szavaztak.

Ilyenformán *a politikai katolicizmus nemcsak a maga múltja ellen követelt el árulást, hanem óriási felelősséget is vállalt magára: képtelenné tette magát a nyílt, becsületes harcra mindazok ellen a félelmetes veszedelmek ellen, amelyek a zsidóság széles rétegeiből indulnak ki. A centrum, amiképpen tizenkét esztendő óta a marxizmust mozdította elő a szociáldemokráciával való politikai barátsága és együttműködése révén, ugyanúgy a zsidósággal való barátkozása következtében nemcsak u német nép fináncapitalisztikus gazdasági elnyomatását mozdítja elő, hanem az egész nyilvános élet elkereszténytelenedését és elke-reszténytelenedését is. így aztán minden tiltakozása a kulturbol-sevizmus ellen már csak mint üres frázis hathat.*“

Ha pedig valaki elfogultnak tartaná azt a német teológiai doktort, aki hat esztendővel ezelőtt írta ezeket a figyelmeztető szavait, akkor olvassa el Eberle dr. sorait a „Schönerc Zukunft“ 1926. évi 28. számában:

— „A zsidókérdés félreismerésében vétkesazonban *a németországi katolikus sajtó legnagyobb részének viselkedése is*. Elhárítja magától a zsidókérdéssel összefüggő témákat, sajnos: legtöbbször azért, *mert már függővé vált a zsidó pénzhatalomtól*.

A zsidóság ellen való 'elhárító küzdelem *nem keresztény-iden dolog*, hanem újrafelvétele időközben elaludt egyházi hagyományoknak. *Arulóivá lennénk a kereszténységnek, ha a zsidóság diadalmenetét tűrnők vagy éppen előmozdítanák*, ahelyett, hogy a keresztény igazságszeretet minden erejével, teljes bátorságával és hősiességével szembeszállnánk vele: *leleplezéssel és felvilágosítással, szervezkedéssel és propagandával, végső soron az egész felsőbbrendű keresztény kultúrával*.“

Eberle szavai tizenegy esztendővel ezelőtt hangzottak el, de a pusztába kiáltónak szavai voltak. Ha ma az Egyháznak és minden krisztianizmusnak „üj pogány“ üldözői Németországban mint nemzeti közellenséget, zsidók és szabadkőművesek cinkosát támadják a katolicizmust: abban nyilván része van a politikai katolicizmus végzetes viselkedésének is, amely ellen Eberle és Kofler egyaránt hiába emeltek szót akkor, amikor még jókor lett volna. Rosenbergék dühödt agitációjának — ha ugyan egyáltalán megindulhatott volna — nyilván édeskevés ereje volna, ha a németországi katolicizmus szembehelyezhetné vele a közel múlt tényeit, ezt azonban nem teheti, mert azok csak Rosenbergék malmára hajtának a vizet. Különösen a tömegek ama rétegeiben, amelyek könnyen általánosítanak s amelyek hamar megrendülnek az elvek és tantételek dolgában, ha nem látják azok legfőbb megerősítésül hirdetőiknek jó példáját és helyes viselkedését.

Úgy vélem, mindezeknek a fölvetése időszerű volt és — ha még olyan vázlatosan is — sikerült igazolnom, hogy a zsidó szellem és hatalom ellen való harc — amely természetesen nálam sem jelent öldöklést és gyűjtogatást — *semmiképpen sem ellenkezik a katolicizmus szellemével, sőt abból egyenesen következik és annak legsajátabb érdeke is*. A tanulságok sürgős és alapos levonása aztán nem az én dolgom.